

Vergaderjaar 2015–2016

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

K

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 12 februari 2016

De commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ heeft kennis genomen van de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, de Minister van Defensie en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking inzake de voortgang van de Nederlandse inzet in de strijd tegen ISIS d.d. 2 november 2015 (EK 27 925, T).

Naar aanleiding hiervan heeft zij de Minister van Buitenlandse Zaken op 1 december 2015 een brief gestuurd.

De Minister heeft op 12 februari 2016 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Gradenwitz

¹ Samenstelling:

Kox (SP) (*vice-voorzitter*), Elzinga (SP), Ten Hoeve (OSF), Van Kappen (VVD), Kuiper (CU), Schaap (VVD) (*vice-voorzitter*), Strik (GL), Knip (VVD), Barth (PvdA), Faber-van de Klashorst (PVV), De Graaf (D66), De Grave (VVD), Hoekstra (CDA), Martens (CDA), Schrijver (PvdA) (*voorzitter*), Van Apeldoorn (SP), Van Dijk (SGP), Lintmeijer (GL), Knapen (CDA), Markuszower (PVV), Van Rij (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Schaper (D66), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Vreeman (PvdA), Van Weerdenburg (PVV)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 1 december 2015

De commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) heeft met belangstelling kennis genomen van de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, de Minister van Defensie en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking inzake de voortgang van de Nederlandse inzet in de strijd tegen ISIS d.d. 2 november 2015 (EK 27 925, T). De leden van de D66-fractie en van de SP-fractie maken graag gebruik van de mogelijkheid daar enkele vragen over te stellen.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de Artikel 100-brief. Zij hebben een aantal vragen en kanttekeningen bij deze brief voor wat betreft de crisis in Syrië.

Terecht stellen de Ministers in de brief dat deze crisis een van de belangrijkste oorzaken van de grote migratiestromen naar Europa is, en dat het daarom voor ons land en de EU zowel een morele verantwoordelijkheid als een eigenbelang is om een politieke oplossing voor Syrië naderbij te brengen. De leden van de D66-fractie onderschrijven deze principiële stellingname.

In haar brief van 19 juni 2015 over dit onderwerp (EK 27 925, H) stelt de regering dat een breed gedragen politieke strategie bij de bestrijding van ISIS vooralsnog ontbreekt. Op de bijeenkomst van de meest betrokken landen en de VN en de EU van 14 november 2015 in Wenen is een akkoord bereikt dat relatief weinig aandacht heeft gekregen vanwege de aanslagen in Parijs van 13 november 2015. Noch het Syrische Assad-regime, noch de gewapende oppositiebewegingen in Syrië namen deel aan het overleg, maar dit akkoord is niet van belang ontbloot omdat zich daarin de contouren lijken af te tekenen van de gewenste internationaal overeengekomen politieke strategie: een staakt-het-vuren, het starten van een politiek proces dat moet leiden tot een inclusief, non-sektarisch bestuur, gevolgd door de opstelling van een nieuwe Grondwet, en vrije verkiezingen in 2017. Er kon geen overeenstemming worden bereikt over de definitie van terroristische groeperingen – Jordanië is gevraagd het proces te leiden dat overeenstemming op dit punt moet brengen – en over de positie van de Syrische President Assad.

De leden van de D66-fractie vragen de regering naar haar beoordeling van deze uitkomsten van het overleg in Wenen van 14 november 2015. Welke mogelijkheden ziet de regering om de gematigde oppositie te betrekken bij de besprekingen in Wenen? Deze gematigde oppositie weigert immers om de tafel te gaan met President Assad, omdat hij oorlog voert tegen zijn eigen bevolking en volgens deze groeperingen een hoofdverantwoordelijkheid draagt voor het immense drama dat zich in zijn land voltrekt. Voor wat betreft dit laatste: kan de regering aangeven hoe groot het deel is – voor zover dit valt na te gaan – van het totale aantal burgerslachtoffers dat aan het Assad-regime te wijten is, en hoe groot het ISIS-deel? En, heeft de regering nadere informatie over de berichten dat Assad ISIS-strijders uit de Syrische gevangenen heeft vrijgelaten, en dat hij olie van ISIS koopt?

De leden van de D66-fractie zouden daarnaast ook gaarne nadere informatie krijgen over de rol en het optreden van de EU in de poging tot een politiek proces te komen dat leidt tot een oplossing van de Syrië-crisis. Op dit moment lijkt deze rol er meer één te zijn van supporter aan de zijlijn dan van speler op het speelveld, terwijl de regering in haar brief een grotere rol van de EU bepleit. Op welke wijze zet de regering zich daarvoor in en met welke resultaten tot nu toe?

De regering stelt daarnaast dat om ISIS te kunnen verslaan, het vanuit militair oogpunt noodzakelijk is om ook de thuisbasis en aanvoer en commando-lijnen van ISIS in Syrië aan te vallen, maar dat het nog geen beslissing heeft genomen over een Nederlandse bijdrage aan militair optreden van de coalitie in Syrië. Ten aanzien van dit laatste hanteert de regering een aantal vereisten voor de besluitvorming. De leden van de D66-fractie gaan hier gaarne kort op in.

Voor wat betreft de juridische grondslag stelt de regering in haar brief van 26 juni 2015 dat inmiddels met voldoende stelligheid door de juridische diensten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en van Defensie is geconcludeerd dat sprake is van een volkenrechtelijke grond voor het gebruik van geweld tegen ISIS in Syrië.

Een tweede vereiste van de regering is een breed gedragen politieke strategie in de strijd tegen ISIS, die nu nog ontbreekt. Hoe schat de regering – mede in het licht van de huidige crisis in de verhouding tussen Rusland en Turkije – de vooruitzichten in dat hierin een verbetering zal optreden door een gezamenlijke aanpak van ISIS door de vorming van een brede internationale coalitie, inclusief de Verenigde Staten en Rusland, zoals bepleit door de Franse President Hollande en de Voorzitter van de Europese Commissie Juncker.

In haar brief van 2 november 2015 noemt de regering tenslotte nog een aantal andere vereisten voor Nederlandse deelname aan de strijd tegen ISIS in Syrië: meer duidelijkheid over de implementatie van afspraken over deconflictie, doelenselectie, plaatsen waar zou worden opgetreden en impact op de kans op een oplossing van de crisis in Syrië. De leden van de D66-fractie zouden graag enige nadere toelichting van de regering op deze vereisten ontvangen, in het bijzonder de laatste.

De **leden van de SP-fractie** hebben de volgende vragen over de voortgangsbrief.

Tijdens de Algemene Beschouwingen van 14 oktober 2014 in de Eerste Kamer antwoordde de Minister-President op vragen van leden van de SP-fractie dat «Nederland Irak steunt, maar niet in oorlog is». Inmiddels gebruikt de Minister-President die formulering wel. Wat is er veranderd volgens de regering om deze aanduiding nu wel te gebruiken? En hoe verhoudt zich deze aanduiding tot artikel 96 lid 1 van de Grondwet waarin staat: «Het Koninkrijk wordt niet in oorlog verklaard dan na voorafgaande toestemming van de Staten-Generaal».

In hetzelfde debat antwoordde de Minister-President aan de leden van de SP-fractie dat «er onvoldoende volkenrechtelijk mandaat is om ook aan het Syrische deel van het conflict deel te nemen». Nu schrijft het kabinet dat het nog geen beslissing heeft genomen over een Nederlandse bijdrage aan militaire coalitieacties in Syrië. Wat is er veranderd om nu wel uitbreiding mogelijk te maken en hoe verhoudt zich deze uitbreiding met hetgeen artikel 96 van de Grondwet bepaalt?

In hetzelfde debat zei de Minister-President in antwoord op onze vragen over het aanpakken van de financiering van de terroristische organisatie

ISIS «dat de hele kwestie van de financiering van ISIS boven aan de agenda staat en dat Nederland zeer actief is betrokken bij het op alle mogelijke manieren bevorderen dat die financieringsstromen opdrogen, ook voor zover het uit dergelijke landen (wij noemden Saoedi-Arabië, Qatar en Turkije) komt.» Kan de regering een overzicht geven van de sindsdien ondernomen activiteiten en de sindsdien geboekte resultaten waar het gaat om de drooglegging van deze terroristische organisatie?

Al in 2014 legde het Iraakse leger beslag op een aanzienlijk deel van de financiële huishouding van ISIS (weergegeven op 160 USB-sticks). Die informatie is daarna gedeeld met onder andere de Amerikaanse regering. Heeft de Nederlandse regering ook inzage gekregen in dit deel van de financiële huishouding van deze terroristische organisatie, teneinde ervan gebruik te kunnen maken om de financiële drooglegging van ISIS beter mogelijk te maken?

Volgens de Duitse regering is ISIS de rijkste terroristische Organisatie ooit, veel rijker dan Al Qaida ooit was. Tevens schrijft de regering ons dat ISIS nog steeds een weerbarstige tegenstander is. Is de conclusie gerechtvaardigd dat het de internationale gemeenschap niet is gelukt om ISIS financieel droog te leggen? En, wat zou er moeten gebeuren om dat doel, dat volgens de Minister-President bovenaan onze agenda staat, wel te effectueren?

Volgens de Amerikaanse regering financiert ISIS zijn terroristische en andere activiteiten voor een aanzienlijk deel uit de winning en verkoop van aardolie. Weet de regering of die oliewinning geheel op eigen kracht door ISIS gebeurt of dat er buitenlandse hulp bij van pas komt en zo ja, wat wordt daar dan tegen ondernomen? En weet de regering via welke wegen de gewonnen olie in geld wordt omgezet? Hoe ingewikkeld is het eigenlijk om, met behulp van satellieten, grootschalige olietransporten uit door ISIS gecontroleerd gebied, in het oog te houden en te krijgen, en met name de afleverpunten in beeld te krijgen, en, waar die zich buiten IS gebied bevinden, de regeringen van de landen van ontvangst daar op aan te spreken?

In de brief wordt gemeld dat Irak de gevolgen ondervindt van de relatief lage olieprijs. Heeft ISIS daar dan ook mee te maken, of gelden er andere prijswetten voor die olie?

Eerder besloot de Nederlandse regering om hulp te verlenen aan de autonome Koerdische regio van Irak. Kan de regering ons informeren over de omvang, aard en effectiviteit van die hulp?

Tijdens de Algemene Beschouwingen van 14 oktober 2014 in de Eerste Kamer gaf de Minister-President geen antwoord op de vraag hoeveel slachtoffers er vielen door de Nederlandse bombardementen. Is daar nu wel een antwoord op te geven? De regering schrijft dat Nederland gebruik maakt van precisiewapens waarmee de kans op «nevenschade» wordt verkleind. Kan de regering daar iets concreter over zijn?

In hoeverre is er volgens de regering sprake van een opbouw van een democratische rechtsstaat in Irak? De regering maakt melding van de aanhoudende demonstraties in Irak met de roep om concrete verbeteringen van de infrastructuur en dienstverlening door de overheid en het tegengaan van corruptie. Deelt de regering onze inschatting dat, zonder herstel van de orde in Irak en het terugwinnen van het vertrouwen van een uiterst teleurgestelde bevolking, het vrijwel ondoenlijk zal zijn in het land opererende terroristische organisaties effectief te bestrijden?

Heeft de regering enig idee hoeveel van de wapens waarover ISIS beschikt direct of indirect afkomstig zijn van het Iraakse leger? Welke eisen worden aan de regering in Bagdad gesteld om aan die transfer van militaire middelen een einde te maken?

De regering schrijft dat een politieke oplossing in Syrië nog steeds ver weg is. Hoe beoordeelt de regering de besprekingen die sinds enige tijd in Wenen plaatsvinden en waaraan onder andere Rusland en de Verenigde Staten deelnemen? En wat is de betekenis van de laatste door de VN Veiligheidsraad aangenomen resolutie over de strijd tegen ISIS?

De regering schrijft dat gematigde groepen in Syrië in de verdrukking dreigen te raken tussen het regime van Assad enerzijds en ISIS of Jabhat al-Nusra anderzijds, door een aantal landen worden gesteund, «ook om te voorkomen dat strijders of hun achterban zich bij gebrek aan middelen en alternatieven bij terroristische organisaties aansluiten.» Kan de regering uitleggen waar hier precies op wordt bedoeld?

Ook Nederland levert volgens de brief steun aan «gematigde bewapende groepen». Kan de regering ons informeren over de omvang, aard en effectiviteit van die hulp? Die hulpverlening verloopt volgens de regering voorspoedig en wordt positief ervaren. Nederland steunt verder «waar mogelijk de bevolking in gebieden onder controle van de gematigde oppositie, om het burgerdraagvlak voor deze groepen te behouden.» Kan de regering iets concreter toelichten wat hier wordt bedoeld?

De regering schrijft dat Russische bombardementen op locaties als ziekenhuizen, marktplaatsen en voedselverdelingscentra tientallen burgerslachtoffers hebben gemaakt. Dat lijkt alleszins aannemelijk. Heeft de regering ook inzicht in het aantal slachtoffers dat valt door de bombardementen van wat de regering «de coalitie» noemt?

Sinds het begin van de Russische militaire campagne in Syrië op 30 september 2015 zijn volgens Rusland meer dan 2.000 posities van terroristen in Syrië vernietigd, Mede daardoor is het volgens de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken mogelijk geworden voor een miljoen vluchtelingen om terug te keren. Volgens Rusland blijkt dat uit informatie van de Verenigde Naties. In de brief schrijft de regering echter dat door de Russische bombardementen alleen al in oktober 120.000 mensen zijn verdreven. Volgens de regering is de overgrote meerderheid van de Russische aanvallen gericht op gematigde oppositiegroeperingen, die steun van de Verenigde Staten en andere coalitiegeenoten, waaronder Nederland, ontvangen. Rusland ontkent dat. Zowel Rusland als de Nederlandse regering verwijzen daarbij naar informatie van de Verenigde Naties. Wat klopt er wel en niet van al deze berichtgeving?

Tot slot: elke militaire operatie dient een doel te hebben, en een meetlat waarlangs gemeten kan worden of en in hoeverre het doel in zicht komt – of niet. Kan de regering kort formuleren wat het doel van «de oorlog tegen ISIS» is, en hoe de voortgang gemeten wordt?

De leden van de D66-fractie en de SP-fractie kijken met belangstelling uit naar de beantwoording van hun vragen. De commissie BDO verzoekt u binnen vier weken na dagtekening van deze brief antwoord te geven op bovenstaande vragen.

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
N.J. Schrijver

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2016

Op 1 december jl. stelde de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking van uw Kamer schriftelijke vragen naar aanleiding van de voortgangsrapportage Nederlandse bijdrage aan de strijd tegen ISIS (kenmerk 27925–565). Wegens de voorbereidingen in aanloop naar het besluit de Nederlandse inzet in de internationale strijd tegen ISIS te intensiveren, heeft de beantwoording van deze vragen helaas vertraging opgelopen. Het antwoord op veel van uw vragen is vervat in de aanvullende artikel 100-brief over de Nederlandse bijdrage aan de strijd tegen ISIS van 29 januari jl. die ook uw Kamer toeging. Daarom worden in deze brief de vragen beantwoord die niet voldoende aan bod zijn gekomen in de aanvullende artikel 100-brief.

D66-fractie

Heeft de regering nadere informatie over de berichten dat Assad ISIS-strijders uit de Syrische gevangenen heeft vrijgelaten, en dat hij olie van ISIS koopt?

Het kabinet beschikt niet over informatie over vrijgelaten ISIS strijders door het Assad regime. Er zijn sterke aanwijzingen dat olie uit ISIS-gebied, via tussenhandelaren, door het Assad-regime wordt gekocht.

SP-fractie

Tijdens de Algemene Beschouwingen van 14 oktober 2014 in de Eerste Kamer antwoordde de Minister-President op vragen van leden van de SP-fractie dat «Nederland Irak steunt, maar niet in oorlog is». Inmiddels gebruikt de Minister-President die formulering wel. Wat is er veranderd volgens de regering om deze aanduiding nu wel te gebruiken? En hoe verhoudt zich deze aanduiding tot artikel 96 lid 1 van de Grondwet waarin staat: «Het Koninkrijk wordt niet in oorlog verklaard dan na voorafgaande toestemming van de Staten-Generaal».

ISIS is een directe bedreiging voor onze internationale en nationale veiligheid. Mede vanwege die dreiging is Nederland betrokken bij de inspanningen van de internationale gemeenschap om ISIS een halt toe te roepen. Nederlandse F16's voeren bombardementen uit op ISIS doelwitten. In die zin is Nederland betrokken bij het gewapend conflict tegen ISIS. Het gebruik van de term «oorlog» moet politiek worden geduid, niet juridisch. Voor het bestaan van, of deelname aan, een gewapend conflict is geen «in oorlog verklaring» zoals bedoeld in artikel 96 van de Grondwet nodig. Sinds de Tweede Wereldoorlog is het begrip «oorlog» en het formeel verklaren van de oorlog in toenemende mate in onbruik geraakt. In plaats daarvan wordt uitgegaan van de feitelijke situatie ter plaatse, ongeacht de erkenning of verklaring door een of meerdere partijen dat sprake is van een gewapend conflict. Deze benadering is opgenomen in het gemeenschappelijk artikel 1 van de Verdragen van Genève vanwege de wenselijkheid om de toepasselijkheid van het humanitair oorlogsrecht, dat direct en automatisch in werking treedt bij het feitelijk ontstaan van een gewapend conflict, niet afhankelijk te laten zijn van de politieke of anderszins formele verklaringen van de

partijen bij dat conflict. Artikel 96 lid 1 van de Grondwet is niet aan de orde voor wat betreft de Nederlandse inzet tegen ISIS.

AI in 2014 legde het Iraakse leger beslag op een aanzienlijk deel van de financiële huishouding van ISIS (weergegeven op 160 USB-sticks). Die informatie is daarna gedeeld met onder andere de Amerikaanse regering. Heeft de Nederlandse regering ook inzage gekregen in dit deel van de financiële huishouding van deze terroristische organisatie, teneinde ervan gebruik te kunnen maken om de financiële drooglegging van ISIS beter mogelijk te maken?

Het kabinet heeft geen inzage gehad in deze gegevens.

Volgens de Duitse regering is ISIS de rijkste terroristische organisatie ooit, veel rijker dan Al Qaida ooit was. Tevens schrijft de regering ons dat ISIS nog steeds een weerbarstige tegenstander is. Is de conclusie gerechtvaardigd dat het de internationale gemeenschap niet is gelukt om ISIS financieel droog te leggen? En, wat zou er moeten gebeuren om dat doel, dat volgens de Minister-President bovenaan onze agenda staat, wel te effectueren? Volgens de Amerikaanse regering financiert ISIS zijn terroristische en andere activiteiten voor een aanzienlijk deel uit de winning en verkoop van aardolie. Weet de regering of die oliewinning geheel op eigen kracht door ISIS gebeurt of dat er buitenlandse hulp bij van pas komt en zo ja, wat wordt daar dan tegen ondernomen? En weet de regering via welke wegen de gewonnen olie in geld wordt omgezet? Hoe ingewikkeld is het eigenlijk om, met behulp van satellieten, grootschalige olietransporten uit door ISIS gecontroleerd gebied, in het oog te houden en te krijgen, en met name de afleverpunten in beeld te krijgen, en, waar die zich buiten IS gebied bevinden, de regeringen van de landen van ontvangst daar op aan te spreken?

Het is bekend dat de financiële stromen van en naar ISIS zich grotendeels buiten het internationale gereguleerde financiële verkeer bewegen of middels contante transacties worden gedaan. Bovendien is ISIS financieel gezien grotendeels zelfvoorzienend en voornamelijk lokaal gebonden. De inspanningen van de coalitie richten zich onder meer op het in kaart brengen van deze financiële stromen en het identificeren van de afnemers. Het beeld is echter diffuus, net zoals bij een zwarte markt economie. De coalitie probeert waar mogelijk inkomstenbronnen van ISIS te neutraliseren. Zo heeft de coalitie de aanvallen op oliebronnen en andere financiële structuren van ISIS geïntensiveerd. Verder adresseert VNVR resolutie 2199 het tegengaan van oliehandel met terroristische organisaties. De VN roept landen op om technische expertise beschikbaar te stellen aan bedrijven om te voorkomen dat zij in zee gaan met ISIS. Onder andere de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk stellen hiervoor expertise beschikbaar. Ook wordt in coalitieverband douanepersoneel getraind en informatie uitgewisseld tussen opsporings- en handhavingsautoriteiten. Daarbij staat het buiten kijf dat er voor het tegengaan van terrorismefinanciering sprake moet zijn van een goede samenwerking met regionale partners. Nederland speelt hierbij ook een actieve rol, getuige onder meer de bijeenkomst van 11 januari in Den Haag, waarbij in een gezamenlijke vergadering van de anti-ISIS coalitie en het *Global Counter Terrorism Forum* (GCTF) 53 landen afspraken maakten om onder meer de financiële stromen aan buitenlandse strijders droog te leggen.

In de brief wordt gemeld dat Irak de gevolgen ondervindt van de relatief lage olieprijs. Heeft ISIS daar dan ook mee te maken, of gelden er andere prijswetten voor die olie?

Ook ISIS ondervindt de gevolgen van de lage olieprijs, temeer omdat ISIS de olie verkoopt via tussenhandelaren tegen prijzen die ver onder de marktprijs liggen.

Tijdens de Algemene Beschouwingen van 14 oktober 2014 in de Eerste Kamer gaf de Minister-President geen antwoord op de vraag hoeveel slachtoffers er vielen door de Nederlandse bombardementen. Is daar nu wel een antwoord op te geven?

Alle meldingen van mogelijke burgerslachtoffers als gevolg van optreden van de coalitie worden door het Amerikaanse hoofdkwartier CENTCOM zorgvuldig onderzocht. Daarbij wordt ook overlegd met de coalitiepartner die bij het mogelijk incident was betrokken. Defensie onderzoekt de feitelijke toedracht en doet melding van het incident aan het OM. Het is, zoals ook eerder met de Kamer gewisseld, om verscheidene redenen niet mogelijk exact te bepalen hoeveel burgerdoden er zijn te betreuren als gevolg van het optreden van de coalitie. Om operationele redenen worden geen details vrijgegeven van de afzonderlijke onderzoeken. Van de inmiddels ruim 1.300 wapeninzetten van Nederland worden twee gevallen van mogelijke burgerslachtoffers onderzocht. De Kamer zal worden geïnformeerd over de uitkomsten.

Heeft de regering enig idee hoeveel van de wapens waarover ISIS beschikt direct of indirect afkomstig zijn van het Iraakse leger? Welke eisen worden aan de regering in Bagdad gesteld om aan die transfer van militaire middelen een einde te maken?

Bij de opmars in 2014 heeft ISIS veel materieel van de Iraakse strijdkrachten (en in Syrië op de Syrische strijdkrachten) buitgemaakt dat deels nog steeds wordt gebruikt. Het kabinet heeft geen concrete aanwijzingen dat sprake is van een grootschalige overdracht van materieel van het Iraakse leger aan ISIS.

De regering schrijft dat gematigde groepen in Syrië in de verdrinking dreigen te raken tussen het regime van Assad enerzijds en ISIS of Jabhat al-Nusra anderzijds, door een aantal landen worden gesteund, «ook om te voorkomen dat strijders of hun achterban zich bij gebrek aan middelen en alternatieven bij terroristische organisaties aansluiten.» Kan de regering uitleggen waar hier precies op wordt gedoeld?

Hiermee wordt gedoeld op het gegeven dat zowel strijders als burgers zich niet zelden uit angst voor repercussies, uit overlevingsdrang of bijvoorbeeld om hun gezin te kunnen blijven onderhouden, genoodzaakt zien zich loyaal te verklaren aan extremistische groeperingen. Het gaat dan niet om sympathie voor ideologie of handelwijzen, maar om de noodzaak te overleven en een gebrek aan alternatieven. Door gematigde partijen te ondersteunen wordt deze dynamiek tegengegaan.

Sinds het begin van de Russische militaire campagne in Syrië op 30 september 2015 zijn volgens Rusland meer dan 2.000 posities van terroristen in Syrië vernietigd. Mede daardoor is het volgens de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken mogelijk geworden voor een miljoen vluchtelingen om terug te keren. Volgens Rusland blijkt dat uit informatie van de Verenigde Naties. In de brief schrijft de regering echter dat door de Russische

bombardementen alleen al in oktober 120.000 mensen zijn verdreven. Volgens de regering is de overgrote meerderheid van de Russische aanvallen gericht op gematigde oppositiegroeperingen, die steun van de Verenigde Staten en andere coalitiegenoten, waaronder Nederland, ontvangen. Rusland ontkent dat. Zowel Rusland als de Nederlandse regering verwijzen daarbij naar informatie van de Verenigde Naties. Wat klopt er wel en niet van al deze berichtgeving?

Het kabinet is bekend met de uitspraken van de heer Mesjkov, onderminister van Buitenlandse Zaken van de Russische Federatie, die op 11 november 2015 verklaarde dat er 1 miljoen vluchtelingen zouden zijn teruggekeerd naar Syrië sinds het begin van de Russische luchtaanvallen op 30 september 2015. Het kabinet is niet bekend met enige informatie van de Verenigde Naties die deze bewering zou kunnen staven. De Coördinator van de humanitaire hulporganisatie van de VN, OCHA (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*), de heer Stephen O'Brien, lichtte op 27 oktober jl. tijdens een debat in de VN-Veiligheidsraad de humanitaire situatie in Syrië toe. Hij bevestigde hierbij dat volgens cijfers van de VN er tussen 5 en 22 oktober 2015 120.000 personen zijn ontheemd in Noord-Syrië, waar het sinds de Russische bombardementen en een grondoffensief van het Syrische leger sterk onveiliger is geworden. De VN publiceert overigens geen informatie over de exacte doelwitten van Russische luchtaanvallen in Syrië. In december 2015 noemde VN-Secretaris-Generaal Ban Ki-moon in een rapport aan de VN-Veiligheidsraad een aantal gevallen van burgerdoden als gevolg van luchtaanvallen in o.a. de provincies Aleppo, Deir-al-Zor, Hasaka en al-Raqqa. Omdat in deze gebieden verschillende partijen bombardementen uitvoeren zei de VN niet te kunnen vaststellen door toedoen van welke partij(en) deze slachtoffers zouden zijn gevallen.²

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

² Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolutions 2139 (2014), 2165 (2014) and 2191 (2014), S/2015/962, 11 december 2015